

5.2.2. Člověk a společnost

Charakteristika vyučovacího předmětu

DĚJEPIS

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obor dějepis přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není jen uzavřenou minulostí ani shlukem faktů a definitivních závěrů, ale je kladením otázek, jimiž se současnost prostřednictvím minulosti ptá po svém vlastním charakteru a své možné budoucnosti.

Dějepis seznamuje mladého člověka s historickým rozměrem současnosti, učí ho rozpoznávat dějinnou povahu reality, v níž žije. Odhaluje mu kořeny a také důsledky událostí, jevů, procesů, vzorců jednání, myšlenkových stereotypů či tradic, jak se projevují ve světě, v němž žije. Předmětem školního dějepisu je kultivace historického vědomí, tj. toho, jak je minulost včleněna do kulturního, sociálního i politického prostředí dneška a jak může působit v budoucnosti.

Dějepis učí předpokladům a základům vědeckého historického poznávání. Učí obecným i specifickým dovednostem potřebným k rozvinutím kompetence k učení. Nabízí mnoho možností k řešení problémů, přispívá ke kompetenci jazykové komunikace, stejně jako ke kompetenci v sociální a interpersonální komunikaci. Dějepis je institucionalizovanou formou vytváření, předávání a zachování historického vědomí.

Výuka probíhá v kmenových třídách. Jako pomůcky slouží učebnice, dějepisné mapy a atlasy. Výuka je doplňována používáním obrazových encyklopedií, videokazet, DVD a internetu. Po dokončení tématického celku probíhá procvičování a prověřování / pracovní sešity, testy/. Pro plošnou evaluaci používáme testy SCIO, VEKTOR, KALIBRO atd. Žáci samostatně zpracovávají referáty k vybraným celkům učiva, pracují ve skupinách na prezentacích jednotlivých historických etap.

Vyučovací předmět DĚJEPIS se vyučuje jako samostatný předmět v primě - sekundě 2 hodiny týdně.

Vzdělávání v předmětu dějepis

Klíčové kompetence mají žákům pomáhat při získávání základu všeobecného vzdělávání. Úroveň klíčových kompetencí získaných na prvním dvou stupních šestiletého gymnázia není konečná, ale tvoří základ pro další celoživotní učení a orientaci v každodenním praktickém životě.

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáky k:

- rozvíjení zájmu o současnost a minulost vlastního národa
- odhalování kořenů společenských jevů, dějů a změn, k promýšlení jejich souvislostí a vzájemné podmíněnosti v reálném a historickém čase
- hledání paralel mezi minulými a současnými událostmi a jejich porovnávání s obdobnými či odlišnými jevy a procesy v evropském a celosvětovém měřítku
- utváření pozitivního hodnotového systému opřeného o historickou zkušenost
- rozlišování mýtů a skutečností, rozpoznávání projevů a příčin subjektivního výběru a hodnocení faktů i ke snaze o objektivní posouzení společenských jevů současnosti i minulosti
- zvyšování odolnosti proti myšlenkové manipulaci
- osvojování práce s různorodými verbálními a neverbálními texty společenského a společenskovedního charakteru, vytváření schopností užívat je jako zdroj informací, spojování získaných informací s vlastními životními zkušenostmi a jejich využívání při řešení reálných životních situací
- získávání orientace v mnohotvárnosti historických, sociokulturních, etických, politických, právních a ekonomických faktů tvořících rámeček každodenního života, poznávání a posuzování každodenních situací a událostí ve vzájemných vazbách a širších souvislostech včetně souvislosti mezinárodních a globálních.
- formování úcty k vlastnímu národu i jiným národům a etnikům a rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem lidí, skupin i různých společností
- rozpoznávání názorů a postojů ohrožující lidskou důstojnost nebo odporující základním
- principům demokratického soužití
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních myšlenek, citů, názorů a postojů a k přiměřenému obhajování svých práv

Vzdělávací obsah učiva zahrnuje základní tématické okruhy:

- člověk v dějinách
- počátky lidské společnosti
- nejstarší civilizace, kořeny evropské kultury
- křesťanství a středověká Evropa
- objevy a dobývání, počátky nové doby
- modernizace společnosti
- moderní doba
- rozdělený a integrující se svět

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj kompetencí žáků

Kompetence k učení

Učitel

- zadává úkoly, při kterých žáci vyhledávají a kombinují informace z různých zdrojů
- vede žáky k užívání správné terminologie a symboliky
- zadává úkoly, které vyžadují využití poznatků z různých předmětů
- vede k zamyšlení nad historickým vývojem

Žák

- vyhledává a ta třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- operuje s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádí věci do souvislostí
- propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho
- si vytváří komplexnější pohled na společenské a kulturní jevy

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- zařazuje různé aktivity (diskuse, výklad, mapky, řešení problémů...)
- zařazuje metody, při kterých žáci sami docházejí k závěrům a k řešením
- vede ke kritickému a logickému myšlení

Žák

- vyhledává informace vhodné k řešení problémů, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti
- samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Kompetence komunikativní

Učitel

- vede žáky k přesnému a výstižnému vyjadřování
- zařazuje do výuky diskusi
- vede žáky k věcnému argumentování

- vede žáky k práci s různými typy textů
- vede k využívání informačních a komunikačních prostředků

Žák

- formuluje a vyjadřuje svoje myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů a obrazovým materiálům
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

Kompetence sociální a personální

Učitel

- vytváří příznivé klima třídy
- dodává žákům sebedůvěru
- podle potřeby žákům v činnostech pomáhá

Žák

- účinně spolupracuje ve skupině
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu

Kompetence občanské

Učitel

- reaguje ve výuce na společenské dění
- vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
- motivuje žáky k prozkoumávání názorů a pohledů lišících se od jejich vlastních
- pěstuje v žácích vztah k tradicím, národnímu, historickému a kulturnímu dědictví

Žák

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situace ostatních lidí
- odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému a psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy
- respektuje, chrání a oceňuje naše tradice a kulturní i historické dědictví
- projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění

Gymnázium, Milevsko, Masarykova 183
Školní vzdělávací program (ŠVP)
pro nižší stupeň šestiletého všeobecného studia

Kompetence pracovní

Učitel

- požaduje dodržování dohodnuté kvality práce
- umožňuje žákům vzájemně si radit a pomáhat
- vede žáky k využívání znalostí v běžné praxi

Žák

- dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky
- využívá svých znalostí v praxi
- snaží se o objektivní sebehodnocení